

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 27. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius04val-shoot-idm140034111645856/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

En formaning oc atuarsel om den lepe ^{u. 2.}
 pede oc forfluede Hosedieffuel/ som er opuect
 mod al tuet oc ære.

DEn hellige Paulus siger til de Romere i det siette
 Capitel at syndsens sold er Døden/ oc icke aleniste/ ⁵
 den timelig eller euige død/ men al wlycke/ bedrøff-
 uelse/ Siugdom eller huad for modgang dette lessnit haffuer
 paa sig/ som oc saadant altsammen er aff Gud paalagt vore
 første faarelder Adam oc Eua/ til en straff for synden Gen:
 vdi det tredie Capitel. Men effter det gamle almindelig ord- ¹⁰
 sprock. Crescentibus peccatis crescunt et pænæ. Det er/ naar
 Synden voper da voper oc saa straff oc pine for Synden/ lader
 Gud det icke bliffue ved saadan en almindelig wlycke. Men
 som Synden tager til/ voper oc opstiger i Verden/ saa lader
 Gud oc saa hans vrede oc straff vope oc opstige met och hof ¹⁵
 Synden. Lige som nu Synden haffuer vopit altid i Verden/
 indtil denne stund/ oc folkit er vordit io arger oc verre dag
 fra dag/ saa haffuer io daglige oc saa/ mere oc mere wlycke/
 oc større modgang fult der effter/ som oc saa de Historier aff
 gamle och ny Testamente/ och der til met de hedniske Historier/ ²⁰
 saadant rigelige beuise. Oc der faar/ effterdi ondskab haffuer
 fangit offuerhaand/ oc Synden er opstiget paa det høyste/ i
 denne sieste tid/ effter Christi egen prophetie/ Saa ere wi oc saa
 vnderlagde mere straff/ wlycke/ Krig/ Blodstyrning/ Peste-
 lens/ Siugdom/ suar dyr tid/ offuersettelse oc besuering aff ²⁵
 Herskab/ som wi det end hart nock forfare/ søle oc tage paa/ ||
 at oc saa offuer dette altsammen/ Gulene i lucten oc fiske i ^{21 20}
 vandet/ oc lige saa alt andet/ forsuinder vnder henderne faar
 off/ io mere oc mere/ at wi skulde io nocksom kende paa straffen/
 at Synden er vopen oc ondskab er opstiget paa det høyste/ ³⁰
 Det beuise oc saa oc vinde offuer off/ saa mange atskillige ny
 oc vnderlige siugdomme/ som icke haffue verit tilfornt/ men
 de gamle aldelis wbekynte.

Vdi denne Gudz vredis/ straffis oc mangfoldig wlyckis
 vekt/ formering oc daglig opstigelse/ gøre wi lige som hine
 hunde/ der løbe efter stenen/ som mand haffuer ramt paa
 dem met/ oc bide saare hastige der paa oc tencke icke eller see/
 5 vdaff huem eller for huad aarsag de bleffue slagne. Lige effter
 denne art holde wi oss ocsaa nu/ wi flage paa denne onde tid/
 som er beladet met saa megen wlycke/ wi sidde i asken oc henge
 met vort hoffuit/ oc bide oss i læberne met vor wlycke/ ere
 sorrhfulde och bedrøffuede/ det gør oss ont/ ath wi met vore
 10 Børn haffue leffuit denne onde tid/ oc wi tencke icke der en
 gang paa/ at wi haffue fortient oc opuect saadan Guds vrede
 oc al wlycke mod oss/ oc at wi stulde falde ind vnder Gudz
 riiff oc falde hannem til fode/ bede om naade/ oc loffue oc
 tilfige hannem/ at wi ville rette oc bedre vort leffnit. Men
 15 wi ere heller da de rette Kompaner/ och deylige Børn/ som
 Esaias Prophet flager offuer/ i sit niende Capitel/ der hand
 saa siger. Dette folk vender sig inted om til den som dem
 slaar/ oc skøder inted om Herren. Der faar mue wi ocsaa bide
 oss i læberne oc opæde oss/ met vor egen wlycke/ saa lenge som
 20 wi villie/ oc wi ere inted der met behulpne/ men gøre det verre
 som er ont/ oc bide endelige tenderne vd paa stenen/ och gaa
 21 3r saa || hen til grunde i vor wlycke/ saa skal det gaa til/ oc oss
 skeer lige oc ret. Der faar/ at wi see icke paa det/ der er aar-
 sag til vor modgang/ oc ey heller ville see der til/ oc der som
 25 wi end det see/ huor fra/ vor wlycke vdflyder/ tencke wi icke
 der paa/ oc ey heller offuerueye/ huorlunde saadan Guds
 vrede/ maatte blive bortuend fra oss.

Men at wi kunde paa denne tid nogit gøre/ oc icke sige aff
 mange/ offuermaade drabelige oc vrectige hoffuit Synder/ som
 30 wi ere faldne vdi effter Christi prophetie. Der som wi vaare
 aldelis fromme oc haffde ellers ingen Synd/ da fortienner
 Tyffland nu icke aleniste Guds vrede/ oc denne neruerendis
 wlycke/ som wi ere nedsunkne vdi/ offuer øynene/ men det
 vaar ingen vnder/ at Solen icke mere skinde paa oss/ oc iorden
 35 icke mere bar oss/ oc at Gud slo der i/ met den siste dag/ for
 den gruselige wnaturlige oc dieffuels Kledebaan/ som vngt

folk nu vansker sig met/ oc saa skendelige besficker dem vdi/
 at icke aleniste Gud/ de hellige Engle oc alle fromme erlige
 folk/ men oc saa diefflene selfue gry oc vndsette sig faare.
 Som mand siger for vist/ oc i sandhed/ at nu en fort tid for-
 leden/ vaar en frommer mand/ haff en Maler oc bestillede sig 5
 en taffle/ oc bad at hand vilde male dommedag der paa met
 stor aluorlighed oc gruselighed/ oc besynderlige at hand vilde
 male dieffuelen paa det allegrummiste/ oc Maleren giorde sin
 allerstørste stid der til/ oc malede Dieffuelen paa det aller-
 grummiste/ met saadan formaledide Hoser/ met offuertog/ lige 10
 som de vnge kompaner nu drage dem. Der er dieffuelen kom-
 men oc gaff den Maler en veldig Rindhest/ oc sagde/ at hand
 haffde giort hannem vold oc wret/ at hand haffde saa malet
 hannem. Thi hand sagde sig aldrig at vere saa grim oc saa
 gruselig/ som || hand haffde aff controseyet hannem met de 15 2130
 paltede lompehoser eller vadstøfle/ oc det skal nu hiede/ for
 Gud oc mennisten en beprydelse oc staa en vel/ det som den
 wrene Dieffuel skammer sig selff faar. Men der aff kunde i
 lettelige forstaa oc begribe/ at der som Gud end nu lenger
 ophulde met domme dag/ at Verden skulde end nu staa en tid 20
 lang/ huad wi met saadant vngt folk for en Verden vilde
 lade effter oss/ om det oc saa vaare mueligt/ at Jorden skulde
 kunde bære vore effterkommere/ i det at de traadde dieffuelen
 ind/ i hans embede oc stat/ oc bleffue argere oc gruseligere
 paa Jorden/ end diefflene vaare i Hellsfuede/ som nu allerede 25
 den største part offuergaar dieffuelen i forstøckede blindhed oc
 ondskab/ huilcke der aldridge saa genstridige oc egenindige
 haffde foractet saadan naade som oss nu tilbiudis oc wi træde
 den met sødder/ som det nu steer/ men huor det vil hen vd/
 oc huad for en ende det vil tage/ skal icke Verden kunde før 30
 kende/ end at vandet slar sammen offuer hoffuidet paa dem/
 oc indtil de skrige/ oc sige. Kommer i flipper oc falder paa
 oss etc.

Men effterdi/ at Gud alle vegne oc altid/ lader hans Naade
 tilbiude/ oc gaa faar hans vrede oc straff/ som den der icke 35
 begerer vor død/ men vor bedring oc liff/ huilcket der steer

vden al tuil/ icke foruden aarsage/ at Gud hiemsøger off/ met
 en saa rig oc offuerflødige Naade/ oc hans hellige ords store
 liuss/ som icke er saa stæet tilforn i femtenhundrit aar/ da vil
 der effter en hed Solskin komme stor storm oc haffuel/ Ja
 5 effter saadan stor tilboden naade/ vil følge en stor vridelige
 vrede oc straff. Oc der wi nu som ere faldede aff Gud/ met
 en aluorlige oc haard beffalning i det hellige predick embede/

214r tilbinder || huer¹ — — — — — ||

214v — — — — — ||

21r 10 høller hand paa oc stiuuler sig til/ at giffue tilfende oc paa-
 minde/ om saadan en skam/ indplantet i naturen/ at stiuule en
 part aff legemet/ huor aff den forderffuede natures forøgelse/
 haffuer hendis begyndelse oc oprindelse som til en ihucommelse
 oc formaning/ at naturen er forderffuet/ ved Arffsynden/ oc
 15 paa det at føde oc blod/ som er optend aldelis oc gandske i onde
 løst oc begeringer/ skulde icke mere eller lengre forargis oc røckis
 til synd/ ved saadan nøgenhed/ blotelse oc barhed.

Der faar kand mand nu her aff først beslutte/ vden al mod-
 sigelse/ at denne neruerendis forfluede huse Dieffuel haffuer
 20 ført aldelis en ny synd i Verden/ oc kommen den paa fode
 som er oc mod naturen selff/ der som de andre Synder haffue
 dog deris oprindelse oc vdspryng vdaff naturen/ ond løst oc
 begering til ont/ oc rime sig/ ia komme offuer ens met naturen.
 Der faar kand oc huer mand lettelige kende oc dømme/ huad
 25 for en arrig oc wforstæmt Dieffuel/ der regerer nu i det vnge
 Soldæ/ som saa forsømmelige met stæckede fiortle/ som icke naa
 til binde gauene/ oc met Helffuedis flammer oc Ildelouer ba-
 rer oc bloter deris legeme (oc mest det/ som burde mest at vere
 stiuult) oc sette det saa vden al skam/ faar huer mands øyen/
 30 til forargelse oc indlaackelse/ i alle onde begerelser oc løst/
 Suilckit oc saa naturen vil haffue tiltect oc stiuult. Der faar
 skulde wi bekende/ effter saadan vor første faders Adams ex-
 empel oc effter siun/ oc effter vor egen natures indledelse i saa-
 dan isørelse oc ombindelse/ vor Synd/ skam oc skendzel/ huor
 35 i wi ere faldne. Item flage det aff Hiertet faar Gud/ stri mod

¹ Bl. A 4 mangler; se Noten ndf. S. 69.

onde begeringer oc løst/ modstaa al wrenhed/ oc fortage oc saa
 andre Soldt den tillackelse til det onde/ som de kunde see paa
 off oc saa skiule off oc tecke til faar Gud/ faar Englerne oc
 Mennisker/ vil ieg nu i denne || tid hiemstille det til de vnge 210
 kompaner/ oc sette det til deris eget Hierte oc samuittighed 5
 (om de haffue nogen samuittighed) oc giffue dem at betencke/
 huad for en gruselig och wffamactig Dieffuel/ der haffuer sæt
 sig i deris Hoser/ huor haardelig Gud vil straffe dem der faar
 at de met saadan Kludehoser gøre sig megit bart oc blot faar
 Gud/ Englerne oc Menniskerne/ til alle onde begeringer och 10
 til al wffysthed/ meget mere end naar de gaa ret aldelis blot
 nøgne/ Som deris egen natur och samuittighed skal paa Dom-
 me dag Flage paa dem til fordømmelse/ oc offueruinde dem/
 at de haffue giort dem selfue langt arriger oc verre/ end de 15
 Oc endelige skal samme Hosediessuel met stor glede/ hoffuering
 och triumphering paa domme dag vare paa dem/ oc straf
 effter Guds dom er gangen dem offuer/ hendrage oc hentrøcke
 dem/ met deris Hoseflamme/ til den euige Selffuedis flamme
 oc loue/ da saa vore vnge Kompaner at see oc forstaa/ huad 20
 det er for en smycke oc beprydelse oc huor deylige saadanne
 forkluede dieffuels Hoser staa dem. Dissimellem faa wi at
 giffue off til fred/ at de spaatte off och giffue off en ladder
 der faar.

Den anden Synd/ som den lompede 25

Høse dieffuel Kommer aff sted mod Gud oc hans
 indsettelse/ ordning oc sticck.

Videre scriffuer Mose/ i skabelsens bogs tredie Ca-
 pitel. Der nu Adam haffde saa skiult sig/ met sigene
 blad/ och vaar førdt faar Guds dom/ oc haffde faat 30
 sin dom/ Huor aff hand oc alle hans efterkommere/ haffue ||
 en euig memorial oc en almindelse breff/ huor aff hand fand 32-
 paaminde sig/ huorlunde hans sag staaer/ i huad Synd oc
 vrede hand er falden vdi/ til huilcken skam/ skendzel oc van-